

MANUFACTURAS GOLIATH S.A. «Can Martí Pascual»

Acabada la guerra i amb una plantilla força reduïda, adquiriren més màquines komets; per altra part, amb l'arribada del nylon –que va revolucionar el món de la mitja– instal·laren circulars angleses de la firma Bentley. Mai, però, no van adquirir cap màquina construïda a Mataró, malgrat la forta activitat dels tallers locals en aquella època.

El 1968 es va ampliar la capacitat de la fàbrica i aixecaren el pis; precisament, dos anys abans es va segregat l'immoble del negoci i es constituí Ingol S.A. –Inmobiliaria Goliath S.A.–, que llogà l'edifici a Manufacturas Goliath S.A.

Quant a la producció, cal destacar com a punt més fort de venda el nord de la península, amb importants distribuïdors a la zona de Bilbao, i també les exportacions de mitges de rayó a Alemanya.

Amb la fàbrica a plena activitat arribem a l'any 1972, en què succeeixen dos fets luctuosos. El setembre moria Nicolàs Guañabens i Bonamusa i el novembre Josep Martí i Pascual. Però molt abans, quan l'any 1921 morí Manuel Guañabens i Vinardell, aquest va deixar la seva part a la vídua, Francisca Bonamusa i Riera, i en morir aquesta l'any 1942, van passar les seves accions als quatre fills: Dolors, casada amb Josep Martí i Pascual; Manuel, que era metge, casat amb Joaquina Ribas i Nualart; Teresa, casada amb Gabriel Cloquell i Serra, i Nicolàs, l'altre soci. Manuel i Teresa constaven com a socis minoritaris.

En primer terme, operària amb la remalloso que tancava la puntera de les mitges, i al costat la grega, que feia les costures.

Foto Família Guañabens.

Així, els dos socis majoritaris morts el 1972, foren substituïts pels seus fills; Nicolàs Guañabens i Clavell, que es va ocupar de la planificació, producció i maquinària; Manuel Martí i Guañabens, que es va ocupar de la part comercial i administrativa, i el seu germà, Josep, de la confecció i els acabats.

L'activitat seguí a molt bon ritme degut a l'eufòria motivada per l'aparició de la mini-faldilla a Anglaterra,

creada per Mary Quinn, fet que va propiciar la fabricació de pantys i mitjons per a dona, alts i amb borles; però en esvaire aquesta moda i aparèixer els pantalons femenins, s'inicià la davallada. En aquells moments, l'empresa tenia un centenar d'empleats.

La situació es va anar deteriorant i l'any 1979 es féu suspensió de pagaments. Per intentar aguantar, el 1981 es presentà una sol·licitud de reducció del 20 per cent de la plantilla, que fou denegada, i aleshores s'iniciaren converses amb Manufacturas Antonio Gassol S.A., que fructificaren.

Al centre, Nicolau Guañabens i Bonamusa i Josep Martí i Pascual. Fotografia família Guañabens.

Aquesta empresa es quedà Manufacturas Goliath S.A., van llogar l'edifici a Ingol S.A. i crearen Golo S.A., que ha treballat fins aquest recent any 2001. Al mateix temps, l'empresa compradora va vendre les existències de mitges i mitjons a M. Goliath S.A., una nova societat que es fundà quan Gassol va comprar l'antiga empresa i instal·là una comercial a l'avinguda de Jaume Recoder, núms. 76-78, que va treballar fins a l'any 1989. L'edifici del carrer de Goya, aquest darrer any ha estat venut per a ser enderrocat.

Seguint una moda de l'època, aquesta empresa va patentar els noms bíblics de *David* i *Goliath* per a les seves mitges, o els logotips d'una mora o una rateta en els seus impresos.

Com a detall rellevant de la vida ciutadana, cal destacar que Josep Martí i Pascual fou nomenat alcalde de Mataró el juny de 1940 en substituir Joan Brufau; romangué en el càrrec fins al febrer de 1946 i fou substituït per Joaquim Boter de Palau.

Entre els empleats que treballaren a l'empresa durant molt de temps, no podem deixar d'esmentar Josep Arenas i Freginals, cunyat de Nicolàs Guañabens, amb qui va col·laborar durant molts anys; Adolf Comeron i Fuster, director des que es va inaugurar la fàbrica l'any 1919; Manuel Cabot i Rovira, comptable abans del 1936 i després industrial del gènere de punt a Llanvaneres, o els germans Josep i Maria Reniu i Calvet, que hi treballaren des de ben joves i fins a la seva jubilació.

J.M. Ferrer

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 14

Juliol 2005

EDITORIAL

Com ja havíem anunciat en el número anterior, el passat dia 28 de maig el Centre Atlètic Laietània va organitzar un acte de record a Jaume Vilaseca i Bertranpetit. Fou un acte preparat amb molta cura pel seu president, el senyor Jordi Buscà, autor del llibre *Jaume Vilaseca, un home per a una ciutat*, amb el qual es va obsequiar tots els assistents.

La presidència estava formada pel senyor Joan Antoni Baron, alcalde de la ciutat de Mataró, el senyor Eusebi Casanellas, president del Sistema de Museus de la Ciència i la Tècnica de Catalunya, el president del Centre Atlètic Laietània i el president de la Fundació Jaume Vilaseca.

En acabar els parlaments, hom tenia la sensació que després de tants anys el Museu ja era una realitat. Certament, falta construir-lo, però el que segurament és més important és la voluntat política que hi ha d'endegar-lo, tot un fet. Al Laietània, hom va prendre consciència de l'abast del projecte.

Urgeix posar fil a l'agulla, creiem que de manera paral·lela, des de dues perspectives diferents:

- Iniciar el projecte museològic i fer-ho amb ambició i realisme, preveient que es desenvoluparà per etapes, progressivament.

- Cal anar assentant i restaurant Can Marfà, adaptar una antiga nau industrial per a museu, amb tots els requisits necessaris, tant tècnics com materials.

Es tracta, com es va dir en el transcurs dels parlaments, d'un projecte polièdric, que ens ajudarà a entendre i valorar la ciutat des de diversos itineraris:

• **Ens ha d'ajudar a aprendre**, a conèixer un procés industrial tan nostre des de la vivència, a partir de les olors, les remors, la vista, l'experiència de veure com un fil esdevé teixit i un teixit una peça útil que abriga, protegeix, llueix, i ens fa sentir, en definitiva, més còmodes i viure millor.

• **Recordar**, volem dir, un lloc per no oblidar la història, el progrés i el creixement com a ciutat al llarg d'aquests tres últims segles. Només cal mirar l'arxiu fotogràfic i documental; veurem com no fa pas tants anys, nens i nenes ben petits treballaven, a canvi d'un sou ben miserable, en jornades laborals llarguíssimes... sense ajudes socials. No podem oblidar que els guanys aconseguits són fruit de la lluita i l'esforç, i que no es poden perdre, ni que sigui en nom d'aquest món global.

• **Rememorar** la vida dels nostres pares i avis, la seva cultura, la manera de vestir-se, menjar... per valorar, en definitiva, el seu treball. En una societat canviant com la nostra, podem oblidar més fàcilment del que ens pensem d'on venim, i, qui no ho sap, qui ho oblida, fàcilment deixa de reconèixer qui és.

Presidència de l'acte en record a Jaume Vilaseca. Centre Atlètic Laietània, 28 de maig de 2005. D'esquerra a dreta, Pere Vilaseca, president de la Fundació; Joan Antoni Baron, alcalde de Mataró; Jordi Buscà, president del Centre Atlètic Laietània i Eusebi Casanellas, director del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa.

«Desitjo que el Museu del Gènere de Punt de Mataró sigui aviat una realitat. El Museu ha de reflectir la història i la creativitat industrial de la vida, alhora que ha de projectar la ciutat cap al món. Aquest era el desig d'en Jaume Vilaseca. Afectuosament»

Eusebi Casanellas
28-V-2005

• **Ens ha de fer més coneguts** com a ciutat, una ciutat amb una cultura i una manera de ser pròpies. Un museu que sigui reclam per a homes i dones del país, escoles, avis... Un museu reconegut dins la xarxa mundial de museus industrials. Un museu que faci de Mataró parada obligada o, fins i tot, obligui a venir-hi. Que ens faci orgullosos de sentir-nos mataronins i mataronines, que augmenti la nostra autoestima com a ciutadans d'una de les millors ciutats, per viure-hi, estudiar-hi i treballar-hi.

• **Un centre d'estudis**, un arxiu de màquines. Segurament, en aquests moments tenim, sense falsa modèstia, la col·lecció de maquinària del gènere de punt més important d'Europa. I, a més, importants documents, llibres, fotografies, vestits i altre material complementari divers molt ric.

Per acabar volem agrair, una vegada més, el suport de tantes persones que ens van acompanyar en aquest acte. I, en especial, al Centre Atlètic Laietània, per l'esforç i el treball en la preparació del llibre i la celebració, que, sens dubte, ha suposat un impuls més en aquest camí vers el Museu.

La Fundació Jaume Vilaseca rep el suport de

CAIXA LAIETANA

EDITA: FUNDACIÓ JAUME VILASECA
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat: quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Fons obert als estudiosos	2
Una màquina emblemàtica	2
Notícies	2
Els nostres artistes	3
Manufacturas Goliath SA	3-4

Fons obert als estudiosos

D'un temps ençà, han anat passant per les nostres instal·lacions persones interessades a consultar el nostre Fons; generalment són estudiants de diverses disciplines, bàsicament tècniques, sense descartar-ne també de temàtica social i altres de professionals; tots ells han estat coneixedors, junt amb els seus professors o tutors, de l'arxiu documental i tècnic de què disposem, sense oblidar la important font de coneixements de tots els nostres col·laboradors.

Conformen aquest cens:

- Ernest Cañada i Mollor, de Barcelona, becari per l'Institut d'Història Jaume Vicens Vives de la Universitat Pompeu Fabra.
- Anna Torruella i Alsina, de Sabadell, becària del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa.
- Montserrat Llonch i Casanovas, de Sabadell, professora d'econòmiques i llicenciada en història per la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Yoshitomo Okuno, llicenciat en història al Japó, que es trobava entre nosaltres fent una tesi doctoral sobre la «Pre-industrialització del cotó a Catalunya als segles XVIII i XIX».
- Mariona Gallifa i Rosanas, arquitecta, que confecciona el *Catàleg del Patrimoni Industrial Arquitectònic* per a l'Ajuntament de Mataró.
- Virtuts Angulo i Guàrdia, de Granollers, documentalista, que va venir a buscar informació per a l'edició del llibre *Tècniques i tecnologia en el desenvolupament de la Catalunya contemporània*, editat per GEC.
- Gemma Juncosa, Jordi Martínez i Francesc Recoder, estudiants de l'últim curs de l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona, amb un exhaustiu treball sobre el Vapor Gordils i

• Xènia Mellado i Ubals, d'Igualada, amb la preparació de la tesi «El gènere de punt a Catalunya, 1900 al 2000», que presentava a l'Escola d'Arts i Tècnica de la Moda de Barcelona.

I en l'àmbit local, com a estudiants de cicle mitjà:

- Xavier Carrasco, Santi González i Isabel Pozo, alumnes de cinquè curs de l'Escola Municipal de Formació Professional Miquel Biada, dirigits pel seu tutor Ferran Armengol, amb el treball «Origen professional dels constructors de maquinària de gènere de punt de Mataró».
- Davinia Gómez i Llop, alumna de segon de batxillerat de la mateixa escola, amb «Treball de recerca sobre aspectes socials del treball a sou», dirigit per Víctor Ligos i Hernando, el seu tutor.
- Albert Ayats i Benítez, estudiant de Ciències Socials del col·legi Valldemia, amb «Treball de recerca tèxtil».
- Alexis Comas, estudiant de batxillerat de l'Escola Pia de Santa Anna, amb «El tèxtil a Mataró».
- Laura Àrias, Verònica Gil i Anna Riera, estudiants d'Humanitats a la mateixa escola, amb «Treball sobre l'alcalde Brufau».
- Enric Giménez i Palma, alumne de segon de batxillerat de Ciències Socials també a la mateixa escola, amb «Centro Textil Massana S.A.».
- Jordi Espasa i Cusachs, estudiant de batxillerat tecnològic de l'Institut Alexandre Satorras, amb «Treball sobre les agulles» i
- Violeta Caamaño Manjón, estudiant de segon de batxillerat artístic de l'Escola Pia de Santa Anna, amb el treball «El color en l'artesanía tèxtil, tenyir, estampar, pintar», dirigit per Pere Vilaseca, el seu tutor.

Una màquina emblemàtica

Acabem d'ingressar al nostre Fons una premsa hidràulica amb una força de 500 atmosferes, construïda l'any 1910 per Valls Hermanos, empresa barcelonina situada al carrer Campo Sagrado, núm. 19. Procedeix de Géneros de Punto Agustí S.L., que finalitzà les seves activitats quan es va jubilar el nostre company Lluís Agustí.

La premsa té el frontis modernista i el seu treball ve determinat per l'acció d'una bomba hidràulica. Com s'ha vingut fent en les premses manuals o elèctriques, les peces intercalades es posen entre cartrons especials i planxes elèctriques i, amb l'escalfor, donen «taulell» a la peça de punt.

Fotografia Lluís Agustí.

Fotografia Rosend Buñías.

UNA TROBADA AMB EL NOSTRE ALCALDE

L'Il·lustríssim Senyor Joan Antoni Baron, acompanyat del senyor Jaume Graupera, president del Patronat Municipal de Cultura, va voler agrair personalment als companys col·laboradors de la Fundació la tasca feta fins ara, i ens convidà a un berenar que es va celebrar el dissabte dia 16 d'abril, a la tarda, al Casal del carrer de Bonaire.

D'una forma distesa i familiar, els va felicitar per la feina que fa anys que vénen fent per salvar el nostre patrimoni industrial, i ens va posar al corrent amb detall de la bona disposició de l'Ajuntament per fer realitat la ubicació del nostre patrimoni a Can Marfà.

Els nostres artistes

PABLO MAÑÉ

Fotografia de l'autor

PABLO MAÑÉ, nascut a Montevideo i fill d'una família procedent del Vendrell arrelada de fa temps a l'Uruguai, ha estat un home de diversos oficis, tots lligats al món de l'art i de les lletres.

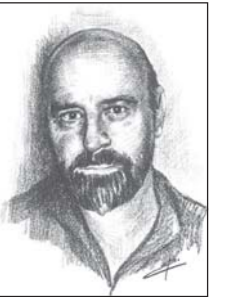
Professor de dibuix i de pintura, traductor, crític d'art i, per damunt de tot, pintor d'una gran personalitat, és creador d'uns olis que han demostrat un magnífic estil propi.

L'any 1971 va arribar a Catalunya i s'afincà a Arenys de Mar, després va passar a Mataró un període de vuit anys i s'establí finalment a Barcelona.

A Mataró, Pablo Mañé va encapçalar el moviment anomenat «de la Plaça Gran», del qual sortiren artistes com Vicenç Alís, Santi Clavell i Marcel Roca; de tots ells, tenim obra pictòrica en el nostre Fons d'Art.

Exposà a les principals sales del país, al Japó i a Estats Units.

va deixar l'encàrrec a la seva vídua, Maria Teresa González Solà, que en morir ens fes arribar l'oli sobre tela que avui us presentem –54x65 cms– i que últimament havia estat exposat a la Sala Rusiñol de Sant Cugat del Vallès, en l'exposició titulada *Música Visual*.

Dibuix Emili Albo

MANUFACTURAS GOLIATH S.A. «Can Martí Pascual»

La gestació d'aquesta empresa s'ha de buscar a l'antiga fàbrica del matrimoni Esquerra-Cuadrada situada davant la platja, aleshores carrer de Sant Felicià i avui dia la Carretera Nacional II, on més tard es va instal·lar la fàbrica de caramels Fradera.

L'1 d'octubre de 1909 Nicolàs Guañabens i Bonamusa va entrar d'aprenent a la fàbrica, però després d'un temps de treballar-hi, l'adquirí Antoni Pons. Aleshores es va crear una societat en comandita amb el capital que havia aportat Manuel Guañabens i Vinardell –pare de l'aprenent– juntament amb el propietari.

Per altra part, Josep Martí i Pascual, fill de Sant Feliu de Guíxols, que féu l'aprenentatge en un magatzem tèxtil de Barcelona, va anar a treballar amb el seu oncle Martí i Deàs, de Mataró, en una fàbrica situada al carrer de Sant Agustí, núm. 13.

Josep Martí i Pascual, que s'havia relacionat amb la família Guañabens i Bonamusa pel compromís de casament amb Dolors, la seva filla, l'any 1913 adquirí la part de la

Marques patentades de l'empresa.

societat d'Antoni Pons i, per altra part, formalitzà el compromís casant-se amb Dolors l'any 1917.

Com succeí a tantes indústries del país, els anys de guerra –de 1914 a 1918– foren de gran prosperitat. Tant és així, que entre 1919 i 1920 van comprar el solar de l'emplaçament definitiu al

carrer de Goya, núm. 48, cantonada amb la ronda Prim; l'edifici fou construït per l'arquitecte Gaietà Cabañes.

Posteriorment es desplaçaren a Chemnitz (Alemanya), on adquiriren cotons i es posaren a fabricar mitges de fil d'alta qualitat; més endavant, adquiriran komets de la firma anglesa Bentley i més cotons.

La molt bona situació del negoci seguia, malgrat els canvis a què estava sotmesa la vida del país; en vigílies de l'esclat de la guerra civil tenien una plantilla de cent setanta treballadors. Uns dies abans, el 30 de juny de 1936, constituïren la societat anònima segons escriptura signada pel notari de Barcelona Rodolfo Cambrubí, amb un capital social de 2.100.000 pessetes. Josep Martí i Pascual quedava nomenat president i Nicolàs Guañabens i Bonamusa n'era el gerent.

D'acord amb el Decret de la Generalitat de Catalunya, de 24 d'octubre de 1936, l'empresa fou col·lectivitzada, i durant la guerra civil va seguir la seva activitat, amb les limitacions pròpies del cas. Fins i tot el comitè va demanar al senyor Guañabens que continués dirigint l'empresa.

Al centre, els germans Josep i Antoni Martí i Pascual i mossèn Ramon Fornells, que va beneir la nova fàbrica. Al davant d'Antoni, la nena Carme Martí i Guañabens; els primers de l'esquerra, Paco Reniu (pare de Josep i Maria) i Adolf Comerons (director). Any 1923.

Fotografia Família Guañabens.

